

INUIT ATAQATIGIIT

INATSISARTUNI

20. august 2015
UKA 2015/95

Inatsisartut suleriaasianni § 33 najoqqutaralugu inatsisartut aalajangiiffigisassaaniik maanna saqqummiussivunga:

Inatsisartut pujortarnermut inerteqqummut inatsisaata allangortinneqarnissaanut Naalakkersuisut siunnersuuteqarnissamik siunnersuuteqarnissaannik peqqussuteqarnissaq pillugu siunnersuut, tassa inatsimmi pujortarnissamut inerteqqut sassaalliisarfii silataanni, bussit unittarfiini oqqiffinni, oqqiffiillu taamaattut eqqaanni 10 meterisut annertutigisumik illersuuteqartitsinissaq eqqarsaatigalugu. Kiisalu pujortarnermut inerteqqummut inatsimmi illut iluini pujortarfigeqqusaanngitsut silataanni taamatuttaaq 10 meterisut annertutigisumik illersuuteqartitsinissaq ilanngunneqassasoq. Isaarissalli eqqaanni illersuusikkami pujortarnermut inerteqqut taamaallaat inunnut sivikinnerusumik sivilisunerusumil-luunniit tassaniittunut atuutissaaq, sanequttunut atuunnani.

(Inatsisartunut ilaasortaq Juliane Henningsen, Inuit Ataqatigiit)

Tunngavilersuut

Tupap pujua illup iluani pujumut naleqqiullugu silami aanngajanusarpoq, taamaattorli uuttuinerit takutissimavaat anorip sammiviani pujortartumik qanitaqaraanni illup iluanisuulli partikkilit annertussuseqartartut. Taamaattumik silamiikkaluaraanniluunniit nammineq pujortanngikkaluarluni putsumit sunnertittoqarsinnaavoq. Sunnertinnermi pujortartumut ungasissuseq anorillu sammivia, pujortarfik qulisaanersoq, soorlu aniinganeqarluni, alanngittaateqarluni imaluunniit pujumik tingittaaliuisumik anorimut oquutaqarluni, qanoq sivilisutigisumik qanorlu annertutigisumik pujortartoqarnersoq, kiisalu soorunami qanoq sivilisutigisumik pujormiuuneq apeqqutaapput.

2013-mi danskit pujortariaasiannik paasiniaanerup takutippaa qanoq amerlatigisut silamiitillutik allat pujortarnerannit sunnerneqartarnerisut.

- 58 procentit pisuinnaat aqqaanni pisuinnaallu aqquserngini.
- 56 procentit qimuttuitsut unittarfiini.
- 56 procentit bussit unittarfiini.
- 53 procentit silami sassaalerfinni.
- 37 procentit parkini nuannaariarfinni, zoo-ni il.il.
- 22 procentit napparsimmaviit eqqaanni.
- 18 procentit pinnguarterfinni.

Taamaattumik silami nammineq pujortanngikkaluarlutik soorlu silami sassaalerfinni, bussit unittarfiini, iserfissani qulisanu putsumut anillaffissartaqanngitsuni sunnertinnissamut inatsisitigut illersuusiortariaqarsinnaaneq eqqarsaatersorfigissallugu pisariaqarsinnaavoq.

Avatangiisini pujortarfiunngitsuni namminneq pujortaratik pujumit sunnertissinnaanerit annikillisarneqartartoq taamatullu pujumit sunnerneqarnermit nappaatit ikilisarneqartarnerit takussutissaqarpoq. Nunani suliffeqarfinni sassaallertarfinnilu ataatsikkut pujortaqqusaanngilluinnarnermik aalajangiiffiusimasuni uummatitigut milikartoornerit (AMI) kingunerisaannik

napparsimmavinnut unittartut 10-15%-inik ikileriarsimapput. Avatangiisillu pujortarfiunngitsut inuusuttut pujortalernissaagaluaannik annikillisaasarput, soorlu aamma pujortartartut pujortannginnerulertartut. Peqatigitillugulu sumiiffiit pujortarfiunngitsut pujortarunnaarniar-tunut iluaqutaasarput.

Pujortarnermik inerteqqutitut Inatsisartut inatsisaanni taamaallaat sumiiffinni aalajangersimasuni illup iluani pujortarnissamut inerteqqut pineqarpoq. Silami sassaallerfiit pineqanngillat, soorlu aamma bussit unittarfiini oqquiffiit pineqanngitsut (tassami nalorninaatsumik).

Taamaattumik pujortarnissamut Inatsisartut inatsisaata sumiiffinnut aalajangersimasunutaaq atuutilernissaa siunnersuutigaara.

Ilanngullugulu bussit unittarfiini oqquiffiit isaariaannit 10 meterisut annertutigisumik illersuusernissaannik kiisalu illut iluini pujortaqqusaaffiunngitsuni isaariaannit 10 meterisut annertutigisumik illersuusernissaannik pujortarnissamut inerteqqutip annertusineqarnissaanik siunnersuuteqarpunga.

Pisiniarfiit, cafeet sutorniartarfiillu imaluunniit suliffeqarfiit annerusut silataanni pujortartoqartarnera takornartaanngilaq. Tamatumalu kingunerisarpaa taakkununga isertussat putsukkoqqaarlutik isertariaqartarmata. Putsukkoornissaq sivikitsuinnaasarmat peqqissutsikkut kingunissai annertuneq ajoraluarput, taamaattorli pujortartut arlaqartillugit pujoq aqqusaarneqartussaaitillugu nuannerneq ajorpoq.

10 meterisut annertutigisumik illersuuseraanni pujortarneq ajortut eqqorneqassanngillat.

Inerteqqut taamaallaat 10 meterit iluanni sivikinnerusumik sivilunerusumilluunniit pujortartunut atuutissaaq, tassa saneqqutiinnartunut atuutissanani taakkua pisuinnaat pisuttarfiini silamilu pisuffissaliani pujortarniartut eqqorneqassanngimmata.

Allaffissornikkut kingunissai

Nalunaarutip allanngortinneqarnissaanut allaffissornikkut suliaqarneq, tassa nutserineq, tusarniaasitsineq inatsisillu ilusaanik suliaqarneq (lovteknisk) ilanngullugit, ukiup affaa sinnerlugu sulisoqartitsinissamik naatsorsuutigineqanngilaq.

Aningaasaqarnikkut pisortani kingunissai

Siunnersuut tupatornerup annikillineranik malunnaatilimmik sunniuteqassanganinneqanngilaq, taamatullu nunatta karsianut tupamit akitsuutit isertartut malunnaatilimmik appariassanganinneqaratik. Inatsimmili allannguutissatut siunnersuutitigut innuttaasut tupatornerup peqqissutsimut ajoqutaasinnaaneranik paasinninnerat immaqa attatiinnarneqarlunilu nukittorsarneqarsinnaavoq, taamatullu tupatorneq peqatigisaanillu akitsuutitigut isertitat annikillisinnaallutik. Akitsuutitigulli appariaat piffissaq sivilunerusoq eqqarsaatigalugu peqqinnissaqarfiup pujortarnerup kingunerisaanik nappaatinut katsorsaanikkut aningaasartuutaanut annikillisaataasinnaavoq.

Pujortarnermut inerteqqummut allagartaliinissaq nalunaaqutsiinissarlu annikitsuinnarmik aningaasartuutaassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Taamatuttaaq arsakoofiiit silamiittut illersuutillu 10 meteriusup iluaniittut nuunnissaannut aningaasartuutit annikitsuinnaassasut naatsorsuutigineqarput.

Aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu namminersortunut kingunissai

Sassaalliisarfiit eqqaanni pujortaqqusaajunnaarnissamut siunnersuut taakkua kaaviiartitaan-nut malunnaatilimmik sunniuteqassanganinneqanngilaq.

Pujortarnermut inerteqqummut allagartaliinissaq nalunaaqutsiinissarlu annikitsuinnarmik aningaasartuutaassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Taamatuttaaq arsakoofiit silamiittut illersuutillu 10 meteriusup iluaniittut nuunnissaannut aningaasartuutit annikitsuinnaassasut naatsorsuutigineqarput.